

суглобів та рани, поверхневі пошкодження та пошкодження судин. Результати аналізу представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Статистичні дані рівня шкільного травматизму по Україні

Роки	Вивихи, розг.деф. сугл. і прил. м'язів		Переломи кісток		Рани, поверх. пошкодження та пошк. судин		Всього травм
	Всього дитячі	Шкільні	Всього дитячі	шкільні	Всього дитячі	шкільні	
2005	94063	7596	39337	2653	153210	9198	19998
2006	92902	7660	39439	2791	152600	9701	20655

Наведені факти показують критичний стан травматизму дітей по Україні і дозволяють стверджувати, що питання здоров'я дітей ще не посіло належного місця як в загальній системі освіти і виховання, так і в сім'ї. Існуюча освітня система не надає майбутньому педагогу достатнього обсягу знань щодо формування стійкої мотивації у школярів до збереження свого здоров'я та механізмів ведення здорового способу життя, які б дозволили повною мірою виконати соціальне замовлення суспільства – зберегти здоров'я підрастаючого покоління.

Тому, одним з головних питань, яке повинні розв'язати науковці, досліджуючи процес підготовки майбутнього педагога у вищій школі, пов'язано з розробкою і впровадженням у навчальний процес нових тренінгових методик навчання, спрямованих на формування у них медико-біологічних знань.

Література

1. Здоров'я нації: Міжгалузева комплексна програма на 2002-2011 роки, затв. Постановою КМУ від 19 січня 2002 р. №14. – К., 2002.
2. Показники здоров'я населення та використання ресурсів охорони здоров'я в Україні за 2004-2005 рр. / М-во охорони здоров'я України, Центр мед. статистики; голов. ред. Ю.О. Гайдаєв та ін. – К., 2006. – 322 с.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЯК ОСНОВА ТВОРЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

Ковальчук Б.В. Ковальчук Л.О. (Львів)

Від особистості вчителя, його придатності до творчої професійно-педагогічної діяльності, рівня педагогічного мислення залежить особистість вихованця, його майбутнє, а відтак — теперішнє та майбутнє кожної нації й держави. "Учителем школа стоїть, коли учитель непотрібний, неприготований, несумлінний, то й школа ні до чого", — зазначав Іван Франко [9, с. 114]. В сучасній школі чекають на вчителя здібного, ініціативного, креативного, мобільного, який володіє не тільки значним багажем знань, але й здатного до творчої педагогічної діяльності, готового відповідати на виклики, які постають перед ним, і активно включитися в інноваційний процес відповідно до сучасних вимог теорії та практики.

Це, на наш погляд, актуалізує потребу в психолого-педагогічних дослідженнях, присвячених розв'язанню різних аспектів багатогранної проблеми підготовки вчителя до майбутньої професійно-педагогічної діяльності. У цьому контексті особливої значущості набувають наукові пошуки, предметом дослідження яких є розвиток педагогічних здібностей як основи творчої педагогічної діяльності майбутніх учителів природничих дисциплін. Розглянемо деякі

аспекти окресленої проблеми.

У психолого-педагогічній літературі **діяльність** трактують як:

- специфічний вид активності людини, спрямований на пізнання і творче перетворення навколишнього світу, включаючи в себе й умови свого існування [3, с. 146];
- специфічно людську форму ставлення до навколишнього світу, змістом якої є доцільні зміни і перетворення речей та явищ залежно від людських потреб [8, с. 469].

Учитель природничих дисциплін як фахівець, який має спеціальну підготовку з предметної галузі наукових знань (біології, математики, фізики, хімії тощо) і професійно проводить навчально-виховну роботу в загальноосвітніх навчальних закладах, здійснює **педагогічну діяльність**, що являє собою:

- особливий вид соціальної діяльності, спрямований на передавання від старших поколінь молодшим культури й досвіду людства, створення умов для їхнього особистісного розвитку і підготовку до виконання певних соціальних ролей у суспільстві [4, с. 9];
- особливий вид суспільно-корисної діяльності дорослих людей, свідомо спрямований на підготовку підростаючого покоління до самостійної діяльності відповідно до економічних, політичних, ціннісних та естетичних цілей [5, с. 428].

Специфіка педагогічної діяльності полягає в її творчому характері. Зазначимо, що в сучасній педагогічній літературі під **педагогічною творчістю** розуміють процес вирішення педагогічних задач в обставинах, що змінюються [6, с. 17]. Проте творчий характер педагогічної діяльності не обмежується окресленими рамками. Саме творчість, на нашу думку, як найбільш суттєва і необхідна характеристика педагогічної праці, має бути невичерпним джерелом натхнення й ініціативи вчителя, його активності, постійного прагнення до пошуку й впровадження педагогічних інновацій у навчально-виховний процес з метою його оптимізації й підвищення ефективності. З огляду на це розвиток професійних здібностей майбутнього вчителя природничих дисциплін набуває особливої значущості у процесі його підготовки до творчої педагогічної діяльності.

Педагогічні здібності розглядають як:

- сукупність психічних рис особистості, необхідних для успішного оволодіння педагогічною діяльністю, її ефективного здійснення [1, с. 253];
- якість особистості, яка інтегровано виражається у хистові до роботи з дітьми, любові до дітей, отриманні задоволення від спілкування з ними [7, с. 240].

Зауважимо, що на розвиток педагогічних здібностей істотно впливає професійна спрямованість майбутнього вчителя. Отже, у процесі педагогічної підготовки вчителя природничих дисциплін мова йде про розвиток його професійних здібностей — індивідуальної особливості особистості, в якій виявляється суб'єктивний характер успішного здійснення ним професійної діяльності адекватно фаху.

Так, до професійних вчені зараховують такі математичні здібності вчителя математики:

- *широкий математичний кругозір*;
- *постійне прагнення* вчителя до поліпшення своїх знань, умінь і навичок;
- *розвинуте абстрактне мислення* (вчитель у думках відволікається від конкретного змісту об'єкта, що вивчається, до загальних властивостей, які передбачено вивчити; компонентами абстрактного мислення є аналітичне, логічне і просторово-схематичне мислення);
- *математичний стиль мислення* (вчитель, використовуючи математичні символи, чітко й точно будує свої докази, висловлює думки, знаходить найраціональніші шляхи у розв'язуванні математичних задач тощо);
- *просторову уяву* (здатність учителя до просторової уяви, схематичного конструювання об'єктів, що особливо важливо при розв'язуванні геометричних задач);
- *математичну пам'ять* (здатність до запам'ятовування математичних відно-

шень, формул, схем, правил, теорем, законів, теорій тощо);

- *математичну інтуїцію* (вчитель швидко знаходить найбільш оптимальні та раціональні шляхи розв'язування математичних задач, визначає рівень володіння учнем навчальним матеріалом) [2, с. 31].

На підставі ретроспективного аналізу психолого-педагогічних праць (Н.П. Волкова, І.А. Зязюн, С.Д. Максименко, Р.С. Немов, Я.І. Український, П.М. Щербань та ін.) і проведеного наукового дослідження можна виокремити професійні здібності, розвиток яких забезпечує формування педагогічної культури майбутнього вчителя природничих дисциплін, його готовності до творчої педагогічної діяльності:

- **головні** (до них належать *виховні, дидактичні, організаторські, перцептивні та комунікативні здібності*);
- **допоміжні** (серед них значущими є *сугестивні, дослідницькі та науково-пізнавальні здібності, спостережливість, педагогічний оптимізм, емоційна стійкість*).

На нашу думку, розв'язання проблеми розвитку професійних здібностей майбутніх учителів природничих дисциплін перебуває у площині осмислення студентами теоретичних і практичних засад спеціальних (біологічних, математичних, фізичних, хімічних тощо) і педагогічних дисциплін та застосування їх у процесі вивчення методики викладання дисциплін за фахом. Отже, під час вивчення зазначених навчальних дисциплін та проходження педагогічної практики студентами природничих факультетів класичних університетів необхідно забезпечити педагогічні умови щодо створення сприятливого навчального середовища для розвитку у них професійних здібностей, підготовки майбутнього вчителя до творчої педагогічної діяльності.

Література

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. К., 1997.
2. Крутецкий В.А. Психология математических способностей школьников. М., 1968.
3. Немов Р.С. Психология: Учебник: В 3 кн. Кн. 1. М., 2001.
4. Орлов А.А., Агафонова А.С. Введение в педагогическую деятельность. М., 2004.
5. Педагогика: Большая современная энциклопедия / Сост. У.С. Рапа-щевич. Мн., 2005.
6. Педагогика: Учеб. пособие / Сластенин В.А., Исаев И.Ф., Мищенко А.И., Шиянов Е.Н. М., 2000.
7. Подласый И.П. Педагогика: Новый курс: В 2 кн. Кн. 1. М., 1999.
8. Степанов О.М., Фицула М.М. Основы психологии и педагогики: Навч. посібник. К., 2003.
9. Франко І.Я. Наші школи і їх потреби. Зібрані тв.: У 50 т. К., 1979. Т. 46. Кн. 2.

ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ – ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ

Ковальчук Г.Я. Стахів В.І. (Дрогобич)

Сучасне життя потребує ініціативної особистості, здатної досягати в житті гуманістичних цілей, керуючись високими етичними ідеалами.

Реформування вузівської біологічної освіти повинно бути спрямоване на розвиваючу діяльність, головним завданням має стати залучення студентів до пізнавальної діяльності, здатної пов'язати будь-які проблеми з професійним самовизначенням, формування у кожного студента активної життєвої позиції та творчої діяльності.

Проте таке реформування можливе лише за умови створення середовища для формування творчої особистості майбутнього біолога з нестандартним мисленням, високим рівнем спрямованості на творчу самореалізацію.